

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2000-2001

17 mei 2001

HANDELINGEN

COMMISSIEVERGADERING

COMMISSIE VOOR ONDERWIJS, VORMING EN WETENSCHAPSBELEID

Interpellatie van de heer Luc Martens tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over het voorstel van de minister om de drie officiële onderwijsnetten onder te brengen in één onderwijskoepel

Interpellatie van de heer Luc Martens tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over de onderwijs-CAO VI

Interpellatie van de heer Luc Martens tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over de invoering van zelfstandige stages voor laatstejaarsstudenten in de lerarenopleiding
Met redenen omklede motie

Vraag om uitleg van de heer Jos De Meyer tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over de begeleiding van de sociaal kwetsbare jongeren in het onderwijs naar aanleiding van het cijfermateriaal in VRIND 2000

Commissie voor Onderwijs, Vorming en Wetenschapsbeleid

Donderdag 17 mei 2001

WAARNEMEND VOORZITTER : De heer Kris Van Dijck

– *De interpellatie wordt gehouden om 10.27 uur.*

Interpellatie van de heer Luc Martens tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over het voorstel van de minister om de drie officiële onderwijsnetten onder te brengen in één onderwijskoepel

De voorzitter : Aan de orde is de interpellatie van de heer Martens tot mevrouw Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over het voorstel van de minister om de drie officiële onderwijsnetten onder te brengen in één onderwijskoepel.

De heer Martens heeft het woord.

De heer Luc Martens : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, dames en heren, er wordt heel vaak gesteld dat de netten een sturende rol spelen in het onderwijslandschap. Er bestaan daar heel wat vooroordelen tegenover. Vaak blijkt dat men elkaar niet goed kent. Ik geef toe dat ik me daar ook aan bezondig. Ondertussen wordt er een publiek debat gevoerd over de organisatie van het onderwijs.

Als christen-democraten zijn we grote voorstander van onderwijsvrijheid. Daarmee bedoelen we iets anders dan het vrij katholiek onderwijs. Er moet vrij initiatief zijn dat op verschillende manieren kan worden ingevuld. Of dat nu methodologisch is, of op basis van een levensbeschouwing, of een vrij initiatief binnen een lokale gemeenschap, maakt niets uit.

– *De heer André Van Nieuwkerke treedt als voorzitter op.*

Ik heb niet het gevoel dat de regering daar helemaal uit is. De overheid ziet wel de waarde van het vrij initiatief. Het zou trouwens niet passen dat een liberaal iets anders zegt. Al hebben ze daar, tussen haakjes, in de socialprofitsector nogal wat problemen mee. Ze zien daar nog steeds het monster van een lang christelijk engagement en dat monster moet worden gedood. Dat geldt ook een beetje voor het onderwijs. Denk maar aan de ouderverenigingen. Op een bepaald moment heeft men die onder een koepel gebracht. De redenering daarbij was dat het niet relevant was dat ze elkaar zouden vinden vanuit hun eigen overtuiging en vanuit een echt vrij initiatief.

Een van de suggesties van de minister was dat de drie officiële netten naar elkaar toe moeten groeien. Ze was daarbij erg voorzichtig. Haar partijvoorzitter vond echter dat het allemaal nog niet ver genoeg ging en pleitte voor verkiezingen in het vrije net. Dat is ondertussen afgeblazen, maar het zijn wel allemaal pogingen om een aantal posities te doorbreken. Als men lang genoeg tegen die muur beukt, kan men er misschien ooit een gat in slaan.

Vandaar dat ik u enkele vragen wil stellen, mevrouw de minister. Hoe moet ik uw oproep tot drie officiële onderwijsnetten begrijpen ? Hoe wilt u dat stimuleren ? Bent u bereid om de consequenties daarvan te dragen ? Als men in het onderwijs veel meer de vrije krachten laat spelen, zullen er scholen ontstaan vanuit privé-initiatief en scholen waarin de overheid zich mee engageert en zich borg stelt voor wat vandaag neutraliteit heet en morgen een positief pluralisme kan zijn.

Ik laat dit nu buiten beschouwing. Het gaat hier immers om een moeilijk discussiepunt dat we in tal van wetteksten zien opduiken. Tot op heden hebben we hier nog steeds geen oplossing voor gevonden. Wat de ARGO betreft, zijn we wettelijk nog steeds aan de neutraliteit gekluisterd.

Martens

Los van de fundamentele discussie over de gewenste verschuivingen kunnen we ons ook afvragen in welke mate de vrije keuze een monopolie van de ARGO moet zijn. Zou het niet logisch zijn om te aanvaarden dat de vrije keuze ook in het gemeentelijk onderwijs kan worden toegepast ?

Ik ben voor een uitbreiding van de vrije keuze. Indien men de vrije keuze uitbreidt naar het gemeentelijk onderwijs zal men een heel andere onderwijs-wereld krijgen. We zullen ons dan misschien de vraag moeten stellen of we met de ARGO wel ver genoeg zijn gegaan.

De ARGO wordt momenteel nog zeer centralistisch gestuurd. De situatie was in het verleden vrij halfslachtig. Vroeger was de ARGO bij manier van spreken een dienst van het departement Onderwijs. Precies om dit te verzelfstandigen is die koepelstructuur opgezet. Die koepel blijft momenteel echter in een dubbelzinnige situatie steken. De ARGO heeft nog steeds de ambitie om sterk te sturen. De scholen zijn momenteel niet echt autonoom. De ARGO blijft halfslachtig. De scholen krijgen heel wat plichtplegingen van bovenaf opgelegd. Er is met andere woorden nog steeds sprake van sturing vanuit de koepelstructuur. De vraag is in welke mate de vrije keuze in die optiek zal worden uitgebreid. Zal dit leiden tot een bepaalde taakverdeling ? De gemeenten stellen zich de taak om voor een goed georganiseerd basisonderwijs te zorgen. Dit betekent dat zij op dit vlak het voortouw zullen nemen.

Voor het secundair onderwijs zou het verzelfstandigd en bijgestuurd ARGO-onderwijs zich verder moeten ontwikkelen. Ik vraag me af hoe de minister de taakverdeling tussen de verschillende netten precies ziet. Men mag trouwens in deze discussie het provinciaal onderwijs niet vergeten, tenslotte vervullen de provincies op dit vlak nog een aantal opdrachten.

Mevrouw de minister, is het uw bedoeling om tot een meer netoverschrijdende samenwerking tussen het officiële net en het vrije net te komen ? Kan de idee die u zelf hebt vertolkt hiertoe bijdragen ? In welke termen ziet u dit gebeuren ? Wat is de verhouding tussen uw ideeën en die van uw partijvoorzitter ?

Ik zou hier nog een bijkomende vraag aan willen koppelen. We wachten nog steeds met spanning op de resultaten van de studie naar de objectieve verschillen. We hebben ooit verklaard dat we liever

goed werk dan half werk zien. Voor een dergelijk onderzoek dient men de nodige tijd uit te trekken. Het heeft ons altijd onmogelijk geleken om een dergelijk werk tegen december 2000 af te ronden. De minister heeft toen volgehouden dat dit wel mogelijk was. We hebben toen voorgesteld om tot april 2001 te wachten. Ondertussen is het mei 2001. Juni 2001 nadert en we beschikken nog steeds niet over de studieresultaten. Aangezien we op die manier uit de studieresultaten geen conclusies kunnen trekken, is dit budgettair interessant. Ondertussen is immers weer een jaar voorbijgegaan.

Uit de studie zal ongetwijfeld blijken dat het gemeenschapsonderwijs meer middelen krijgt dan objectief verantwoord is. Bovendien zal blijken dat het gemeentelijk onderwijs, het officieel gesubsidieerd onderwijs, een bijkomende bron van inkomsten heeft. De andere netten beschikken hier niet over. Momenteel gaan op bepaalde plaatsen stemmen op om het gemeentelijk of stedelijk onderwijs af te stoten. Zowel in Mechelen als in Antwerpen wil men van dit onderwijs af. Het kost immers teveel geld. In Mechelen wil men op die manier 80 miljoen frank besparen. Wat er daarna met dat onderwijs gebeurt, is op dat ogenblik minder belangrijk. Men vertelt wel dat de kwaliteit van het onderwijs belangrijk is, maar binnenskamers legt men de nadruk op het afstoten van dat onderwijs.

Dergelijke stemmen gaan ook op in de partij van de minister. Het gaat hier niet om onbelangrijke mensen. In Antwerpen heeft de heer Leysen verklaard dat hij de scholen niet enkel wil verzelfstandigen. Hij wil ze ook overdragen aan de ARGO. Op die manier wil hij van een dure lastpost afkomen. Volgens hem heeft het stadsbestuur al teveel geld in het stedelijk onderwijs gepompt. De burgemeester van Mechelen en andere leden van de partij van de minister doen dergelijke verklaringen. Ik zou zoiets nooit durven zeggen.

Deze situatie roept bepaalde vragen op. Moet men de zaken niet gelijkstellen ? Moet de gemeente de inrichtende macht van het gemeentelijk onderwijs blijven ? Momenteel is de gemeenteraad de facto de inrichtende macht van deze onderwijsvorm. Men zou op dit vlak hetzelfde kunnen doen als men voor de buitenschoolse kinderopvang heeft gedaan. Men kan verzelfstandigen, zodat de scholen op voet van gelijkheid met de andere netten moeten werken met de middelen die de centrale overheid ter beschikking stelt. De gemeente kan in dat geval nog steeds een onderwijsbudget hebben. Dit budget moet evenwel ter beschikking staan van alle aanvragers wiens projecten passen in het pro-

Martens

fiel van het onderwijsbeleid dat het gemeentebestuur wil verdedigen.

Mevrouw de minister, ik zou ook graag een antwoord krijgen op mijn bijkomende vraag. Dit is zeker niet het laatste debat dat we over dit onderwerp zullen voeren. Ik hoop dat we dit regelmatig kunnen bespreken. Misschien zullen we nog tijdens deze legislatuur samen bepaalde voorstellen kunnen indienen.

De voorzitter : De heer Van Dijk heeft het woord.

De heer Kris Van Dijk : Mijnheer de voorzitter, ik zou graag een bedenking maken bij de interpellatie van de heer Martens. Mijn fractie heeft al gereageerd op de idee die de minister heeft gelanceerd. Voor mijn fractie gaat het hier om een duidelijke zaak.

Wanneer we het over verschuivingen hebben, mogen we niet vergeten dat er belangrijke budgettaire verschillen zijn tussen de officiële netten. Straks zullen we hier een begrotingswijziging bespreken. Op dat moment zal het voor iedereen duidelijk worden waar ik naartoe wil. We hebben een gefinancierd onderwijs en een gesubsidieerd onderwijs. Een aantal steden geloven dat ze kunnen besparen door hun onderwijs over te dragen aan het Gemeenschapsonderwijs. Dat leidt wel tot bijkomende uitgaven voor de Vlaamse overheid. De minister schudt ontkennend het hoofd, als ik het mis heb, moet ze het maar zeggen. In elk geval moet dat worden uitgeklaard.

De voorzitter : De heer Denys heeft het woord.

De heer André Denys : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, geachte collega's, de VLD-delegatie in deze commissie staat onder leiding van de heer Van Baelen ; de partij is hier dus goed vertegenwoordigd. Als plaatsvervanger neem ik hier toch het woord, want ik vind dit een boeiend debat. Ontzuiling is een belangrijk thema.

Ik ben de heer De Gucht niet. Ik heb een andere achtergrond en opvoeding dan hij. De heer De Gucht steekt niet weg dat hij uit vrijzinnige hoek komt. Ik kom uit een christelijk milieu. Mijn kinderen hebben katholieke scholen bezocht. Maar toch zijn mijn opvattingen over onderwijs gelijklopend aan deze van de heer De Gucht. De liberalen zijn voor de vrijheid van onderwijs. De heer De Gucht wil komaf maken met voorbijgestreefde vormen van verzuiling en netvorming die het onderwijs niet

ten goede komen, maar zonder te raken aan de vrijheid van onderwijs.

Anders dan sommigen beweren, ben ik van oordeel dat de netvorming de keuzevrijheid beperkt. De netvorming reduceert het onderwijslandschap tot twee of drie polen. De verscheidenheid tussen de scholen zelf, aan de basis dus, is veel groter. De scholen ontwikkelen een eigen identiteit, imago en project. Soms zijn de verschillen tussen de scholen binnen hetzelfde net groter dan die tussen scholen van verschillende netten. De opdeling in netten dreigt die eigenheid aan te tasten. Dat is niet altijd het geval. Maar een verharding van de opdeling in netten kan gevaren met zich meebrengen. De netopdeling van vandaag is geen waarborg voor de keuzevrijheid. Die vrijheid moet worden gegarandeerd door de autonomie aan de basis te versterken. Men moet de scholen zelf de kans geven vorm te geven aan pedagogische projecten.

Keuzevrijheid is meer dan de keuze tussen de vakken moraal, godsdienst en filosofie. Volgens het voorstel van minister-president Hasquin zou het vak filosofie een overzicht van de levensbeschouwingen moeten bevatten. Echte keuzevrijheid impliceert dat men kan kiezen tussen scholen met verschillende pedagogische projecten. Een pedagogisch project vormt een geheel dat meer is dan het onderwijs van een of meer levensbeschouwingen. In sommige scholen scoren de levensbeschouwelijke vakken zwak, hoewel hun pedagogisch project goed is. Soms is het omgekeerde waar.

De heer De Gucht stelt voor om de besturen van de scholen van het vrije net te laten verkiezen, zoals dat ook in de gemeenschapsscholen het geval is. Dat zal tot andere verhoudingen leiden. Dat zal ertoe leiden dat men niet uitsluitend meer denkt in de klassieke machtstermen, maar dat de samenwerking tussen scholen zal toenemen. Die samenwerking mag natuurlijk niet de eigenheid van de scholen in gevaar brengen. De koepels zullen blijven bestaan ; dat zal altijd zo zijn. Het komt er wel op aan ervoor te zorgen dat de macht van de koepels positieve effecten heeft voor het beleid van de scholen. Daarom verdient dit voorstel ernstig te worden genomen. Het gaat om meer dan om de samenwerking van stads- en gemeentescholen met de ARGO ; het gaat ook om de samenwerking van scholen van de katholieke en ARGO-koepel en van de gemeente- en stadsscholen.

Ik heb het niet graag over netvervaging, maar wel over netoverschrijdende samenwerking. Netten en koepels zullen altijd blijven bestaan. Netvervaging laat uitschijnen dat men een vorm van eenheids-

Denys

structuur wil uitbouwen. Het is niet de bedoeling een eenheidsworst te creëren. Integendeel : ik pleit voor de versterking van de lokale scholen en van hun pedagogische projecten. Ik pleit voor méér keuzevrijheid. De ideale rol van de koepels wil ik vergelijken met deze die de koepel van het stedelijk en gemeentelijk onderwijs – het VVSG – vervult. Ik heb ervaren dat zij veeleer ondersteunend werkt en minder sturend. De rol van de koepels zou in de eerste plaats ondersteunend moeten zijn. Dit zijn mijn bedenkingen bij de interpellatie van de heer Martens. De liberalen willen de discussie over netoverschrijdende samenwerking in de juiste context plaatsen.

De voorzitter : De heer Van Baelen heeft het woord.

De heer Gilbert Van Baelen : Collega's, ook de liberale filosofie biedt een veelkleurig palet op dit terrein aan. Dat is goed, want ik heb van de heer Martens begrepen dat bij de CVP de welwillendheid bestaat om er een debat over aan te gaan. Er werden een aantal onderwerpen aangesneden die in de richting gaan van meer netoverschrijdende samenwerking. Hij heeft duidelijk aangegeven welke vragen hij daarbij op het gemeentelijke niveau had, maar heeft niets uitgesloten. De discussie over gemeentelijk basisonderwijs heeft hij opengesteld. Daarbinnen kan een divers pedagogisch project aangeboden worden. Ik steun hem hierbij.

In het verleden werd verschillende malen gesteld dat het basisonderwijs voor gigantische problemen zou komen te staan, zij het alleen al op basis van de richtlijnen van het Ruimtelijk Structuurplan. Ik heb de minister niet enkel gewezen op de inrichting van het onderwijs, maar ook op het behoud van de vestigingsplaatsen. Een ander debat is dat over de actoren. De opening die de heer Martens hier maakt is zeer belangrijk.

Hij zegt dat de Guimardstraat en ARGO elkaar onvoldoende kennen. Ik heb de oproep van de minister begrepen als een pleidooi voor meer samenwerking op het lokale vlak vanuit een zeer veelkleurige invalshoek zonder aan het pedagogisch project te raken. Het is een oproep aan de drie officiële netten. Als het dan toch zo moeilijk is om het vrij gesubsidieerde onderwijs hier onmiddellijk bij te betrekken onder de noemer vrijheid van onderwijs, zou het goed zijn dat de anderen, los van het ideologisch reveil, pragmatisch trachten samen te werken en op termijn, al dan niet onder een koepelstructuur, tot een fusie komen.

Wij zien deze evolutie vandaag in het hoger onderwijs. De evolutie naar het begrip associatie kan een vorm van regionale, netoverschrijdende samenwerking zijn in de organisatie van ons hogeronderwijslandschap. Ik heb vanmorgen op de radio een goede rapportage gehoord over de stand van zaken. De journalist zei aan de rector van de VUB dat er een vorm van ethisch reveil werkzaam is, als de organisatie niet concreet ter sprake komt. Vandaag staat de deur open naar het basisonderwijs, maar ik stel vast dat als het hemd nader is dan de rok, er gevoeligheden naar boven komen. Ik zie hier niet onmiddellijk een oplossing voor.

Wat de onderwijsvrijheid en het vrij initiatief betreft, sluit ik mij aan bij een uitspraak van de minister-president die het rijksonderwijs wenst af te schaffen. Hij wilde de plaats, de rol van de overheid en de onderwijsorganisatie en het vrij initiatief toelichten. Iedereen moet onderwijs kunnen organiseren. De overheid bepaalt de normen waaraan dit moet voldoen. Waarom zouden wij als overheid zelf organiseren ? Dit is een standpunt dat kan verdedigd worden.

Ik vind het eveneens belangrijk dat de heer Martens aangeeft dat het onderwijsniveau regionaal, vanuit een geografisch standpunt, moet worden bekeken. Het basisonderwijs moet lokaal worden bekeken, het secundair regionaal en het hoger onderwijs vanuit de Vlaamse onderwijsruimte.

De heer Martens pleit voor de autonomie van de scholen, ook in het vrij onderwijs, maar vergeet te vermelden wie de besturende krachten van deze scholen zijn. Voor mij zijn dit ook de directies, de leerkrachten maar vooral ook ouders en leerlingen. Als men ter ondersteuning wil aansluiten bij een koepel of een organisatie, dan heb ik daar geen probleem mee. Ook die actoren moeten telkens bij de organisatie worden betrokken. Het is een lang debat. Ik hoop dat op de uitnodiging van de heer Martens voor een eerste gesprek over de hele organisatie van het onderwijs zal worden ingegaan.

De voorzitter : De heer Librecht heeft het woord.

De heer Julien Librecht : Mijnheer de voorzitter, ik maak me de laatste tijd zorgen om de tendens die erin bestaat om de huidige schoolgaande jeugd steeds meer te benaderen vanuit een ver doorgedreven gelijkheidsideologie. De verklaringen van de VLD in deze commissie zijn wat dat betreft zeer verhelderend.

We moeten er ons voor hoeden dat we afglijden naar een soort pedagogisch dirigisme en een peda-

Librecht

gogisch egaliseren. We moeten ons daarover vragen blijven stellen. Leren en verwerven, de opvoeding in haar geheel wordt vaak zeer sterk bevorderd door een beproefde, intellectuele en praktische concurrentie. Dit element wordt zeer sterk beïnvloed door vrije programmatie, vrije projectprincipes, een kritische vergelijking. Wij vragen dat men daarmee steeds rekening houdt. Vanuit deze visie en zorg zal ik zeer goed luisteren naar het antwoord van minister Vanderpoorten.

De voorzitter : De heer Sannen heeft het woord.

De heer Ludo Sannen : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, ik heb er sowieso moeite mee om over koepels te praten. Die interesseren me niet zo. We moeten ervoor zorgen dat het onderwijsbeleid blijft vertrekken vanuit de scholen en vanuit hun aanwezigheid en functie in hun regio en lokale omgeving. We kijken dan ook uit naar de studie over de objectiveerbare verschillen. Ze zal het ons mogelijk maken om in de toekomst het volledige financieringsmechanisme directer te laten aansluiten bij de scholen. Zo zal er ook een andere dynamiek worden gerealiseerd dan die van de verhoudingen tussen de scholen.

Het decreet over het basisonderwijs is duidelijk. De hele wetgeving vertrekt vanuit een zogenaamde koepel en bepaalde netten. Netten werden op dat moment bijna geofficialiseerd. Dé koepel van het vrij onderwijs bestaat juridisch echter niet. Het is bij wijze van spreken een serviceclub die – te veel – tracht te sturen. Dat heeft me ook steeds gestoord. We moeten dan ook het beleid blijven richten naar de scholen. We moeten de scholen en schoolgemeenschappen voldoende sterk maken zodat de dienstverlening van de koepels gericht is op ondersteuning. Dat moet de doelstelling zijn.

Tijdens de vorige legislatuur hebben we toch duidelijk gemaakt dat de overheid zich moet bekommeren om de verscheidenheid van het pedagogisch project en niet om de organisatie van het onderwijs. De overheid moet zorgen voor de kwaliteit en erop toezien dat iedereen, met respect voor de levensbeschouwelijke, filosofische, godsdienstige invulling, onderwijs kan genieten en dat de vrije keuze wordt gegarandeerd. Hoe dit laatste wordt gerealiseerd, is van ondergeschikt belang. In die zin is het logisch dat alle officiële scholen vrijekeuzescholen worden. Die scholen vervullen hun taak vanuit de gemeenschap. Ze moeten ten dienste staan van die gemeenschap.

Gemeente- en provinciescholen en het gemeenschapsonderwijs zijn vrijekeuzescholen. Daarnaast moet er ruimte blijven bestaan om vrije initiatieven, die beantwoorden aan bepaalde uitgangspunten, te erkennen als vrijekeuzescholen. Het is niet meer nodig dat de overheid zich mengt in het onderwijs op lokaal of regionaal niveau als de vrije keuze wordt gegarandeerd. Men kan dus saneren als we ervan uitgaan dat ook gemeentescholen vrijekeuzescholen zullen zijn. De sanering zal dan automatisch gebeuren, zeker als er zich problemen voordoen. Dat geldt bijvoorbeeld als men de rechtstreekse financiering organiseert. De samenwerking tussen de officiële scholen die nu deel uitmaken van het officiële net wordt dan automatisch gerealiseerd.

Ik ben bang dat indien we op een geforceerde manier een eenheid realiseren tussen het gemeentelijk, provinciaal en gemeenschapsonderwijs er een dualisering zal ontstaan, die de samenwerking die we voorstaan hypothekeert. Ik ben het er mee eens dat de netoverschrijdende structuur in het officieel onderwijs kan worden gerealiseerd. Men mag dat echter niet bruusk of vanuit een tegenreactie doen. De regionale samenwerking tussen scholen, ongeacht het net waartoe ze behoren, zou dan worden gehypothekeerd.

Het specifiek pedagogisch project is niet gelijklopend. Men doet het soms voorkomen alsof de vrije scholen eendimensionaal zijn en dat ze hetzelfde project naar voren schuiven. De verscheidenheid bestaat echter. We moeten ervoor zorgen dat die blijft bestaan. Daarom vind ik de voorstellen van de heer De Gucht niet interessant. Hij vindt dat in de schoolbesturen ouders moeten zitten, wat net zo goed ook leerkrachten inhoudt. Ik vind dat geen goede benadering. De organisator van het onderwijs moet de vrijheid behouden om een eigen specifiek project uit te tekenen. Ik vind het veel belangrijker dat ouders betrokken worden in het dagelijks organiseren van de school en het concreet invullen van het pedagogisch project. Ik ben echter geen voorstander van het verplicht opleggen van de aanwezigheid van de ouders in de schoolbesturen. Het kan, maar mag niet verplicht worden.

De voorzitter : Dit is een erg interessant debat. In het gelijkkansenbeleid voor kinderen speelt het basisonderwijs een essentiële rol. Het stedelijk beleid staat erg dicht bij het basisonderwijs. We moeten ons ook bezinnen over ondersteuning. Recente studies tonen aan dat de achterstand bij kinderen in grote steden opvallend is, en veel sterker dan op het platteland. Dat zijn allemaal tekenen dat er iets schort aan het systeem. Als bepaalde officiële net-

Voorzitter

ten kunnen samenwerken om in het belang van de kinderen een effectiever en efficiënter beleid te voeren, dan is dat goed. Al deze thema's verdienen echter een ruimer debat, dan enkel in het kader van een interpellatie. In het najaar kunnen we daar een grondig debat over agenderen.

De heer Huybrechts heeft het woord.

De heer Pieter Huybrechts : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de voorzitter, ik wil verwijzen naar een uitspraak van de heer De Gucht op de VRT op 8 april 2001. Hij heeft duidelijk verklaard dat het zijn bedoeling is om de macht van het vrij onderwijs te breken. Ik vraag me af of dat een gezond uitgangspunt is voor een gesprek. Wordt dat door u en de andere leden van de VLD onderschreven ?

De voorzitter : De heer Moreau heeft het woord.

De heer André Moreau : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, ik kan me niet goed terugvinden in een van de vragen van de heer Martens. Hij heeft het over de tweedeling van het onderwijslandschap in een officieel en een vrij net en vraagt zich daarbij af of de minister bereid is toe te laten dat het gemeentelijk onderwijs de vrije keuze garandeert. Waarom stelt hij die vrije keuze in vraag ? Volgens mij bestaat er een wetgeving met betrekking tot de bevoegdheden van de gemeenten, waar ook onderwijs in zit. Er is ook nog altijd de autonomie van de gemeenten. Het is de gemeenteraad die soeverein over een probleem moet beslissen.

De voorzitter : Minister Vanderpoorten heeft het woord.

Minister Marleen Vanderpoorten : Mijnheer de voorzitter, dames en heren, dit is inderdaad een erg interessant debat, waar we op vrij korte termijn een vervolg aan moeten geven. Aan de andere kant is dit een lang proces. We hebben allemaal een ideaal beeld over het onderwijslandschap waarin de keuze en rijkdom van de verscheidenheid gewaarborgd zijn. Als minister word ik echter dagelijks geconfronteerd met de realiteit die gedeeltelijk gebetonneerd is in wetgeving. Ik denk aan het Schoolpact en het syndicaal overleg. We kunnen dat niet op korte termijn veranderen.

Ik ben me er ook van bewust dat er een verschillende evolutie aan de gang is aan de basis en aan de top. Men denkt niet op alle plaatsen op dezelfde manier over de evolutie. Ik ben blij dat dit parle-

ment blijk geeft van een enorme openheid om het debat aan te gaan en te proberen tot een oplossing te komen.

In de beleidsnota heeft deze regering zich ertoe geëngageerd het onderwijsaanbod te optimaliseren onder een voortdurende waarborg van de onderwijsvrijheid. Daarbij is het de intentie om het begrip keuzevrijheid te herdenken en meer te laten aansluiten bij de hedendaagse werkelijkheid. We willen afstappen van het onderscheid tussen confessioneel en niet-confessioneel onderwijs. Onder meer werd ook gezegd dat de regering via incentives en niet gedwongen netoverschrijdende samenwerking zou stimuleren.

Deze beleidsdoelstelling heeft verschillende oogmerken : een aanbod tot stand brengen dat meer aansluit bij de diversiteit aan maatschappelijke overtuigingen, het aanbod doorzichtiger en meer herkenbaar te maken voor ouders en leerlingen en een doelmatiger aanwending van de per definitie beperkte middelen.

De optimalisering van het onderwijsaanbod betekent dat dat aanbod van dezelfde opleidingen door verschillende openbare besturen, zoals het gemeenschapsonderwijs en het onderwijs georganiseerd door provincies en gemeenten, op zijn minst door de plaatselijke betrokkenen in vraag moet worden gesteld. De bestaande wetgeving inzake programmatie en rationalisatie houdt een impliciete stimulus voor samenwerking tussen kleine scholen in. Maar daarbuiten bestaat er geen duidelijke aanmoediging voor dergelijke samenwerking.

In het begin van deze regeerperiode werd naar aanleiding van een passage in het regeerakkoord, gedebatteerd over enkele aspecten van het gemeentelijk onderwijs zoals een voorwaarde bij overdracht aan een vrije school. Vandaag kunnen gemeentescholen vrijekeuzescholen zijn in bepaalde omstandigheden. Het debat dat hierover is gevoerd naar aanleiding van het decreet op het basisonderwijs moet in alle openheid opnieuw worden gevoerd. Ik voel dat die bereidheid zeker bestaat.

Het is mijn overtuiging dat het gemeentelijk onderwijs levensbeschouwelijk en maatschappelijk open moet zijn. Het heeft namelijk het karakter van een openbare dienst en is dus voor iedereen – ongeacht zijn opvatting – toegankelijk. Ik heb het dan over een aantal garanties voor openheid, gelijke behandeling en verdraagzaamheid, waarbij het schoolbestuur nog steeds over heel wat ruimte beschikt om haar plaatselijk project in te kleuren.

Vanderpoorten

Een fusie van de drie koepels lijkt me nu een zeer ambitieuze doelstelling en mag niet worden geforceerd. Dat is ook niet de bedoeling. Een duidelijk onderwijsaanbod vanuit de openbare besturen kan doelmatiger worden georganiseerd wanneer dit een taakverdeling inhoudt. Zo is een specialisatie van de gemeenten in het basisonderwijs en van de provincies in de secundaire studierichtingen een mogelijke optie.

Het kerntakendebat dat gevoerd zal worden door de Vlaamse overheid, zal zeker ook moeten handelen over de rol van de verschillende overheden in het onderwijs. Ik heb er geen probleem mee dat verschillende overheden onderwijs inrichten, maar zeker in kleinere gemeenten mag dit niet leiden tot een opbod tussen elkaar beconcurrerende officiële initiatieven die de gemeenschap nodeloos veel geld kosten. Ik geef het voorbeeld van een gemeente die ik ken en waar de gemeenteschool uit haar voegen barst. Ze heeft geen gebouwen, maar wel veel leerlingen. De gemeenschapsschool daarentegen heeft wel gebouwen, maar geen leerlingen. Ook de bevolking vraagt zich af waarom dat zo is.

Een volledige fusie tussen de drie officiële netten is dus organisatorisch nog veraf, onder meer door de verschillende bestuursstructuren. Ze vergt overigens een wijziging van het bijzonder decreet op het gemeenschapsonderwijs, maar een interne samenwerking tussen de koepels vind ik nu al aangewezen. Ik denk onder andere aan het maken van afspraken op allerlei vlakken om samenwerking te stimuleren.

De samenwerking binnen het officiële onderwijs vormt een ander facet van de ruimere gedachte van netoverschrijdende samenwerking. Vooral bij de doelmatige inzet van mensen en middelen ligt dergelijke samenwerking voor de hand. Weinigen contesteren het nut van samenwerking op infrastructureel vlak. Ik hoop dan ook dat dit in praktijk kan worden gebracht. Want ook al betwisten weinigen de zin hiervan, toch blijkt het vaak nog niet te gebeuren. Hopelijk gaat de bereidheid verder. Dergelijke samenwerking is mogelijk op alle vlakken die niet rechtstreeks met de uitvoering van het eigen project te maken hebben.

De regering heeft in een aantal dossiers welbewust de weg van de netoverschrijdende samenwerking bewandeld. Zo werden de regionale expertisenetwerken die per regio nascholing inzake ICT moeten inrichten, opgericht voor alle scholen in de betrokken regio. Intussen blijken ze te functioneren

en vormt het netoverschrijdend karakter geen probleem. Ook bij de oprichting van regionale technologische centra werd uitgegaan van een netoverschrijdende samenwerking. Bij de ontwikkeling van leerplannen zou het mogelijk moeten zijn om tenminste bepaalde onderdelen gezamenlijk, voor alle netten, te ontwikkelen. Mijns inziens zou dit het belang van de leerlingen ten goede komen. Momenteel doet zich op andere niveaus dan het leerplichtniveau spontaan meer samenwerking voor. Ik denk hierbij aan het volwassenenonderwijs en aan het hoger onderwijs.

Ik wil benadrukken dat het geenszins mijn bedoeling is om de onderwijsvrijheid in vraag te stellen. Ik meen enkel dat de onderwijsvrijheid niet kan en mag leiden tot de bestending van naast elkaar bestaande onderwijsstructuren die op geen enkel vlak met elkaar samenwerken.

Het voorstel van de voorzitter van de VLD betreft de organisatie van de inrichtende machten in het vrij onderwijs. Dit voorstel is veel radicaler dan de beleidsnota, die als operationele doelstelling onder meer een participatiever schoolbeleid vermeldt. Ik erken dat dit voorstel slechts een van de mogelijke manieren is om de participatie te verhogen. Zoals veel van de voorstellen van mijn voorzitter, heeft dit voorstel de verdienste duidelijk te zijn. Dit voorstel werd alleszins nog niet door de Vlaamse regering besproken. Het moet dan ook worden opgevat als het standpunt van de voorzitter van de grootste Vlaamse meerderheidspartij. Dit voorstel kan worden besproken. Het is een element van de discussie. Het is evenwel niet mijn bedoeling om een beslissing in de ene of de andere richting te forceren.

Er zijn daarnet ook een aantal bijkomende vragen gesteld. De heer Martens heeft de vraag gesteld of we het bestaan van de netten niet overdrijven. Als ik naar de basis kijk, stel ik vast dat we inderdaad overdrijven. Er is geen katholiek net. Er is al evenmin een net van de gemeentelijke en stedelijke scholen. Daarvoor is de verscheidenheid tussen de scholen in de praktijk te groot. Net omwille van die verscheidenheid is het belangrijk om dit debat aan te vatten. We moeten immers rekening houden met het feit dat ik als minister overleg moet plegen. Aangezien ik onmogelijk met alle vrije scholen overleg kan plegen, overleggen de koepels met mij. Dit overleg is overigens verankerd in het Schoolpact. Ik moet overleg plegen. Er moet een organisatie zijn die de scholen vertegenwoordigt. Men kan die wettelijke voorzieningen niet negeren. Hiernaast bestaat het syndicale overleg, dat ook wettelijk gebetonneerd is. De Vlaamse overheid is

Vanderpoorten

zelfs niet volledig bevoegd om hier iets aan te wijzen.

Men moet niet denken dat ik hier niet over wil spreken. Ik vermeld deze feiten net omdat ik er wel over wil spreken. Iedereen moet zich bewust zijn van de juridische aspecten van het overleg. We moeten hier steeds rekening mee houden. Als ik de koepels hoor, weet ik pertinent zeker dat zij de mening van de leden van deze commissie niet altijd delen. De koepel van het gemeentelijk en stedelijk onderwijs zal steeds het argument van de gemeentelijke autonomie aanhalen. Volgens hen betekent die autonomie dat de Vlaamse overheid haar maatregelen niet te ver kan drijven. We zullen nog vaak met de autonomie van de gemeenteraden worden geconfronteerd.

Ik ben het grotendeels eens met de opmerking van de heer Denys dat de zogenaamde vernetting de keuze beperkt. Mijns inziens is de grote verscheidenheid tussen de scholen net een van de rijkdommen van het Vlaamse onderwijslandschap. Voor ouders en leerlingen is die verscheidenheid een goede zaak. Zij kunnen immers kiezen voor een school die hen het best past en waar de leerling het meest nood aan heeft. Dit is een rijkdom die ik steeds wil nastreven.

De heer Martens heeft het ook over objectieve verschillen gehad. De mensen die de studie moeten uitvoeren, zijn met een aantal moeilijkheden geconfronteerd. Een van die moeilijkheden is de respons op de algemene enquête die werd georganiseerd. Door die problemen heeft het onderzoek vertraging opgelopen. Ik heb me evenwel laten vertellen dat de studie nog voor de zomer zou worden afgerond. Ik zal de leden van deze commissie op de hoogte houden van alle verdere ontwikkelingen.

Bij wijze van besluit zou ik hier nog graag even zeggen dat ik hierover een debat wil voeren. Dit debat zou, bijvoorbeeld, in het begin van het nieuwe parlementaire jaar kunnen plaatsvinden. Ik zou dit debat het liefst voeren op basis van een tekst. Ik engageer me dan ook om een tekst uit te schrijven en aan de leden van deze commissie voor te leggen. Zodra die tekst beschikbaar is, kan het debat in het Vlaams Parlement vertrekken van een aantal uitgangspunten. Deze uitgangspunten zullen uit voorstellen of ideeën bestaan.

De voorzitter : Mijns inziens kan dit debat aan de vooravond van 2002 plaatsvinden en een aantal

nieuwe uitdagingen in de onderwijswereld behandelen.

De heer Martens heeft het woord.

De heer Luc Martens : Ik wil de minister bedanken voor haar antwoord. Ik heb begrepen dat de rechtstreekse verkiezing van de inrichtende macht van de vrije scholen geen operationele doelstelling van deze regering is. Hoewel dat idee niet haaks staat op het beleid van deze regering, leid ik uit de woorden van de minister af dat het niet de bedoeling is om deze mogelijke doelstelling waar te maken.

Ik zou hier toch nog even een aantal elementen nader willen toelichten. Iedereen moet beseffen dat het vrije initiatief een aantal wettelijk verankerde rechten heeft. Dit geldt tevens voor de economische en voor de socialprofitsector. Binnen de grenzen van de democratie moeten mensen die initiatieven nemen over een aantal rechten beschikken om zich op een bepaalde manier te organiseren. We moeten die rechten respecteren. Wie deze rechten manipuleert omwille van andere doelstellingen dreigt een aantal fundamentele vrijheden in gevaar te brengen. Ik stel vast dat de minister dit beseft en het nodige respect voor die rechten wil opbrengen.

Ik ben uiteraard zeer geïnteresseerd in het toekomstige debat. Indien dit debat er niet snel genoeg komt, zal ik mijn onrust zeker verwoorden. Ik zal dan proberen om er zelf voor te zorgen dat we dit debat kunnen verderzetten. Aangezien het voor een profilering der standpunten zal zorgen, gaat het hier immers om een pedagogisch interessant debat. De burger zal uit dit debat iets kunnen leren. Hij zal zelf kunnen vaststellen hoe iedereen over dit onderwerp denkt. Ik ben trouwens van mening dat we dit soort debatten vaker moeten voeren. Ze versterken het democratisch besef van de burger.

Wat de koepelstructuren betreft, heeft de minister verklaard dat haar eigen ervaringen haar leren dat er op het terrein een zeer grote verscheidenheid bestaat. Niet al de koepels hebben hetzelfde gewicht in de schaal te leggen. Ik wil hier overigens nogmaals benadrukken dat ik niet alle koepels even goed ken. Vanuit mijn eigen engagementen en vanuit mijn eigen verleden ken ik de Guimardstraat uiteraard het beste. De ARGO ken ik in veel mindere mate. Hoewel ik me in dit verband ook op mijn persoonlijke engagementen kan baseren, moet ik toegeven dat ik de ARGO eigenlijk enkel ken van horen zeggen. De kwaadsprekerij laat ik hierbij voor wat ze is.

Martens

Door de schaalvergroting in het onderwijs staan veel directies op hun autonomie en durven ze zich roeren. Het is duidelijk dat deze directies zeker niets blindelings zullen willen ondersteunen. We moeten echter aanvaarden dat initiatiefnemers zich willen organiseren. We ervaren dit tenslotte ook in het bedrijfsleven. Ook daar bestaan koepels. Ook daar vinden bepaalde mensen elkaar en willen ze samen bepaalde zaken aanpakken. Op die manier willen ze hun gemeenschappelijke belangen behartigen, een service uitbouwen, bepaalde studies verrichten en een betere communicatie verwezenlijken. Men kan dat niet verbieden. Dat zou trouwens niet wenselijk zijn. Een verbod zou immers betekenen dat men het bestaan van een maatschappelijk geëngageerd middenveld in onze samenleving niet aanvaardt. Ik ben van mening dat men dit nooit zal kunnen vermijden. Men zou dit beter ondersteunen. In dat geval kan men aan de werking van deze koepels immers een aantal randvoorwaarden verbinden. Vandaag is die ondersteuning er niet altijd. Sommige koepels moeten hun werkzaamheden in moeilijke omstandigheden verrichten.

Daarnet heeft de heer Van Baelen gesproken over een ethisch reveil in onze samenleving. Ik hoop dat dit juist is.

Ik ben voor een ethisch reveil. Ik ben geen voorstander van verzuilde organisaties, maar wel van bezielde organisaties. Voorbeelden hiervan zijn leerkrachten of verpleegkundigen met bezieling. Ik ben voor organisaties met een duidelijke missie. Ik ben zeker te vinden voor organisaties met een missie die een levensbeschouwelijk perspectief omvat en die daardoor een milieu bieden waarin zingevende vragen over het leven, over pijn en over verdriet aan bod kunnen komen. Ik zeg dit in alle vrijmoedigheid. De overheid dient zich niet uit te spreken over de definitie van die organisaties. Aangezien dit de openheid zou uitsluiten, mag ze deze organisaties zeker niet verbieden. In de praktijk wordt dit bewezen door de dienstverlening die de organisaties aanbieden.

Daarnet hebben we het hier gehad over een opdeling van het onderwijs in verschillende niveaus. We zullen hier de komende dagen en weken zeker nog op terugkomen. Ons inziens mag men dit debat niet op een achterhaalde manier organiseren. We mogen niet naar een tweedeling gaan. Het zou al evenmin een goede zaak zijn om het onderwijs te regionaliseren. In dat geval zou men de scholen onder de kerktoren duwen. Dat lijkt me geen goede oplossing. We moeten tussenvormen ontwik-

kelen, zodat iedereen op zijn eigen plek goed werk kan verrichten.

Ik hoop dat ik het standpunt van mijn fractie duidelijk heb verwoord. Het gaat ons om het genereren van kwaliteit. Men moet de scholen de vrijheid geven om zelf hun partners te vinden, zelfs als deze partners zich niet in de eigen regio bevinden. De deur moet ook open staan voor partners met een andere voorgeschiedenis. Die verschillende voorgeschiedenis kan voor een gehele of gedeeltelijke benadering interessant zijn.

De heer Sannen heeft een vraag gesteld over het door de overheid georganiseerde onderwijs. Ik raak er steeds meer van overtuigd dat de overheid zelf geen onderwijs hoeft te organiseren. De overheid moet ervoor zorgen dat het onderwijs wordt georganiseerd. In het Vlaams Parlement heeft men in dit verband al enig initiatief genomen. De stappen die de ARGO al heeft gezet, volstaan echter niet. Wie de samenstelling van de raad van beheer van nabij bekijkt, zal merken wie er nog steeds een dikke vinger in de pap heeft. Toegegeven, het gaat hier om een uitdovende invloed.

Men moet de moed tonen om de mogelijkheid te creëren die de gemeenten toelaat om zelf een onderwijsbeleid te voeren. Dit betekent niet dat de gemeenten zelf onderwijs moeten inrichten. Dit zijn twee verschillende zaken. We zullen hier in de loop van de komende week zeker nog op terugkomen.

Wat de betrokkenheid van directies, ouders en leerlingen in de inrichtende machten betreft, mag men de inspanningen niet onderschatten die momenteel al worden geleverd. Het beeld van de inrichtende macht van het vrij onderwijs als een verzameling van oude kanunniken en dekens beantwoordt niet aan de werkelijkheid. Het vrij onderwijs is verstandiger dan dat. Er is op dit vlak sprake van een bepaalde dynamiek. Op vele plaatsen hebben leken de kans gekregen om hun verantwoordelijkheid op te nemen. Het vrij onderwijs beseft steeds meer dat het zijn geloofwaardigheid moet putten uit zijn brede draagvlak. De inrichtende machten moeten mensen kunnen verzamelen die representatief zijn voor wat er op het terrein gebeurt.

Ik kijk met veel belangstelling uit naar het verdere verloop van het debat. Ik kijk alleszins uit naar de aangekondigde tekst. Mijn fractie zal zeker grote inspanningen leveren om dit debat te activeren. Als het van ons afhangt, wordt dit debat geen confrontatie. Misschien zullen we erin slagen om samen

Martens

verfrissende ideeën uit te werken. Indien men publiek moet reageren, wordt men gedwongen om een positie in te nemen. Indien men tijdig de beschikbare teksten kan inkijken, kan men eerst overleg plegen.

De voorzitter : Ik ben van mening dat we dit debat in oktober 2001 moeten voeren, aangezien de fracties de tijd moeten krijgen om zich voor te bereiden.

Het incident is gesloten.

Interpellatie van de heer Luc Martens tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over de onderwijs-CAO VI

De voorzitter : Aan de orde is de interpellatie van de heer Martens tot mevrouw Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over de onderwijs-CAO VI.

De heer Martens heeft het woord.

De heer Luc Martens : Mijnheer de voorzitter, het gaat hier om een lastige geschiedenis. De minister heeft een overeenkomst met de onderwijswereld kunnen afsluiten. Ik kan me inbeelden dat die overeenkomst op een aantal punten pijnlijk is aangekomen. Tenslotte zijn er posities ingenomen die men niet heeft kunnen handhaven. Men is tegemoetgekomen aan de eis voor een lineaire loonsverhoging. Die was eerst nochtans verworpen als ondenkbaar en onbespreekbaar. Men zei dat daarvoor geen middelen beschikbaar waren. Men heeft toegegeven, maar eraan toegevoegd dat het nu afgelopen is. Men heeft gezegd dat er geen nieuwe onderhandelingen komen. Daar zou geen sprake van zijn, zelfs als uit de loonstudie zou blijken dat een differentiëring nuttig en zelfs nodig is. De oogst is uitgedeeld. Als dat zo is, waarom moest men dan de studie uitvoeren ? Dat had misschien wel een besparing van 10 miljoen frank opgeleverd.

Ik blijf met een aantal informatieve en politieke vragen zitten. Ooit heeft de minister, in de marge van een begrotingsbespreking, een interessant document overgemaakt over de kostprijs van een CAO. Misschien kunt u dat nu opnieuw doen ? Wat is de totale kostprijs van de CAO in deze zittings-

periode ? Wat is de kostprijs op kruissnelheid ? Hoe zien de interne evenwichten eruit ? Wat is de verhouding tussen loonsverhogingen en werkdrukverlaging ? Wat is de verhouding tussen de verschillende onderwijsniveaus ? Wat is het aandeel van de onderwijsuitgaven in het geheel van de begroting ? Welk aandeel heeft onderwijs in de totale bijkomende budgettaire ruimte die de regering zichzelf heeft toebedeeld, en hoe evolueert dat aandeel tijdens de rest van de zittingsperiode ? Ik zou het waarderen als we de antwoorden op deze vragen in de vorm van een nota zouden krijgen.

Ik heb ook politieke vragen. Ik kan me niet inbeelden dat men bij de volgende CAO-besprekingen de differentiële verhoging niet als een centrale kwestie naar voren zal schuiven. Zij zijn het aan zichzelf verplicht, en de minister is het aan zichzelf verplicht, want op basis van de studie moet een nieuw loonbeleid totstandkomen. Hoe kijkt de minister tegen de conclusies van de studie aan, en hoe wil ze dat nieuwe loonbeleid nog tijdens deze zittingsperiode vorm geven ?

De voorzitter : Minister Vanderpoorten heeft het woord.

Minister Marleen Vanderpoorten : Mijnheer de voorzitter, geachte collega's, de besprekingen over CAO VI zijn in het verlengde van CAO V vrij vroeg begonnen. Voor het eerst waren de besprekingen over een CAO begonnen voor de aanvang van de periode waarop de overeenkomst betrekking heeft. Het is natuurlijk nog maar de vraag of deze timing de afhandeling van besprekingen heeft vergemakkelijkt. Ik verwijs in dit verband naar de toelichtingen die ik in het verleden over CAO VI heb verstrekt.

De onderhandelingen zijn moeizaam verlopen, en waren gespreid over verscheidene weken en maanden. Het was dan ook belangrijk dat een en ander werd afgerond om de rust in het onderwijs te herstellen en zeker ook om de werving van kandidaat-leerkrachten te bevorderen. Dit is ook gebeurd. CAO VI is een goed instrument om jongeren ervan te overtuigen de lerarenopleiding aan te vatten. Met CAO VI in de hand kan men aantonen dat het loonniveau toeneemt en de werkdruk vermindert. Bovenal biedt de sector boeiende jobs aan, en dat moet worden benadrukt in ons positieve verhaal over onderwijs.

De studie waarnaar is verwezen, bestaat in feite uit twee delen. Een eerste deel werd onlangs afgeleverd. Daarin wordt de situatie geschetst, rekening houdend met een hele reeks factoren zoals de ver-

Vanderpoorten

gelijking van de basissalarissen, de verlof- en pensioenregeling, de verschillende soorten personeelsleden, enzovoort. De besluiten van de studie zijn op dit vlak vrij genuanceerd. Het tweede deel van de studie is gebaseerd op het eerste en de daarin geformuleerde aanbevelingen. Dat zal betrekking moeten hebben op de concrete uitwerking van een nieuw loonbeleid. Dit zal ook tijd, voorbereiding en reflectie vergen. Men mag niet overhaast te werk gaan.

In de tekst van de CAO staat het volgende over de af te sluiten CAO VII : 'De CAO VII-onderhandelingen zullen derhalve in twee fasen opgesplitst worden : in een eerste fase, startende in 2003, zullen de onderhandelingen inzake kwalitatieve eisen gevoerd worden op basis van een eisenmemorandum van de onderwijsvakbonden en de reeds voorziene engagementen van CAO VI ; in een tweede fase, startende in 2004, zullen onderhandelingen gevoerd worden op basis van een eisenmemorandum van de vakbonden en de elementen van de loonstudie, om te komen tot een vernieuwd verloningsbeleid.'

Ik wil deze afspraken correct naleven. Men mag een fundamentele hervorming van het verloningsbeleid niet op een drafje uitvoeren en implementeren. De implementatie van een nieuw loonsysteem moet gebeuren na een diepgaand maatschappelijk en politiek debat. Dat zal ook decretale initiatieven vergen.

Ik geef nu het cijfermateriaal. De totale kostprijs van CAO VI voor de periode 2001-2004 bedraagt 26,3162 miljard frank. Met dit cijfer is ook de Inspectie van Financiën het eens. Voor de periode 2001-2004 had de Vlaamse regering 20,7 miljard frank opzijgezet. Rekening houdend met de meerjarenbegroting die voor de periode 2001-2004 in het Vlaams Parlement is neergelegd, betekent dit dat binnen de onderwijsbegroting een gecumuleerd bedrag moet worden gevonden van 5,6162 miljard frank. Daartoe heb ik me binnen de Vlaamse regering geëngageerd, en ik zal die verbintenis ook naleven.

In 2005 komt CAO VI op kruissnelheid en zal dan 12,573 miljard frank kosten. De bijkomende uitgaven zijn dus niet in hoge mate naar de volgende zittingsperiode doorgeschoven zoals dit met CAO IV wel het geval was. De kosten van deze CAO, die betrekking had op de periode 1997-1998, werden vrijwel volledig doorgeschoven naar de volgende

zittingsperiode. De laatste betaling voor CAO IV zal gebeuren in 2006.

Wat CAO VI betreft, kan men voor de periode 2001-2004 een onderscheid maken tussen drie groepen maatregelen : lineaire loonmaatregelen goed voor 12,6 miljard frank of 48 percent van het totaal, specifieke loonmaatregelen voor een bedrag van 1,2 miljard frank of 4,6 percent en werkdrukverlagende maatregelen, voor 12,4 miljard frank of 47,2 percent. De uitgaven voor werkdrukverlagende maatregelen zien er voor de periode 2001-2004 per onderwijsniveau als volgt uit. Voor het basisonderwijs gaat het om 5,9 miljard frank of bijna 48 percent ; voor het secundair onderwijs gaat het om 4,8 miljard frank of bijna 39 percent ; voor het hoger onderwijs gaat het om 800 miljoen frank of 6,4 percent ; voor restaangelegenheden om 844 miljoen frank of 6,8 percent. De loonmaatregelen zijn lineair, er wordt dus geen onderscheid gemaakt per onderwijsniveau. De specifieke maatregelen zijn niet altijd opdeelbaar per onderwijsniveau.

Ik vestig er de aandacht op dat in de CAO een aantal maatregelen zijn vervat die zuiver kwalitatief zijn, zoals de consultatiemogelijkheden in de CLB's en de problematiek van de tijdelijken in de hogescholen.

Ik geloof dat er in de commissie is afgesproken een discussie over het loonbeleid te voeren nadat inzage is gegeven van het integrale rapport. Het rapport is ons vandaag bezorgd en ligt nu ter beschikking. We kunnen dus in de commissie een bespreking ten gronde agenderen.

De voorzitter : De heer Martens heeft het woord.

De heer Luc Martens : Ik dank de minister voor de informatie. Het debat over het loonbeleid belooft interessant te worden. Ik geef u ter overweging een bedenking mee. Wat doet u met de mensen die naar het onderwijs willen terugkeren ? Soms hebben ze vijftien of twintig jaar in een bank gewerkt. Als ze dan terugkeren naar het onderwijs, moeten ze veel loon inleveren. Ze hebben ondertussen verbintenissen aangegaan die het moeilijk maken om de stap te zetten. Daarover moeten we praten.

Een gelijkaardig probleem stelt zich in het volwassenonderwijs, in het zogenaamde avondonderwijs. Ten tijde van minister Coens was er een teveel aan mensen die in het onderwijs aan de slag wilden. Men heeft toen het werk willen herverdelen, en daarom heeft men ontradende maatregelen getroffen. Vandaag is de toestand van de arbeids-

Martens

markt helemaal veranderd, en ik zou het waarden als dat in de discussie aan bod zou komen.

De voorzitter : Minister Vanderpoorten heeft het woord.

Minister Marleen Vanderpoorten : Dat zal gebeuren. Op het eerste gezicht is het probleem niet zozeer het feit dat we voor het loon van diegenen die nu aan de slag willen rekening houden met hun anciënniteit. Er stelt zich wel een probleem met de mensen die vroeger de stap hebben gezet, maar toen niet konden profiteren van zo'n regeling en dat vandaag niet meer kunnen.

De voorzitter : De heer Martens heeft het woord.

De heer Luc Martens : Een oplossing is soms ontoereikend. Men botst steeds op grenzen. Maar de huidige toestand staat geen soepele instroom toe.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

Interpellatie van de heer Luc Martens tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over de invoering van zelfstandige stages voor laatstejaarsstudenten in de lerarenopleiding

De voorzitter : Aan de orde is de interpellatie van de heer Martens tot mevrouw Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over de invoering van zelfstandige stages voor laatstejaarsstudenten in de lerarenopleiding.

De heer Martens heeft het woord.

De heer Luc Martens : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, geachte collega's, dit thema is hier al eerder besproken. Op een bepaald ogenblik hebben VUB-mensen daarover een onderzoeksproject uitgevoerd, en de evaluatie ervan heeft duidelijk gemaakt dat er mogelijkheden bestaan om zelfstandige stages in te voeren. Dat moet dan wel op een verstandige wijze gebeuren. Gunstig geëvalueerde experimenten kunnen worden veralgemeend, of uitgroeien tot een van de mogelijkheden.

De minister heeft daarover een forse uitspraak gedaan. Ondertussen heeft ze dat wat genuanceerd.

Zowel in het vorige als in het daaraan voorafgaande dossier komt u langzamerhand tot het besef dat de democratie van de verbondenheid tot betere resultaten leidt dan het absolute primaat van de politiek. Op die manier worden draagvlakken gecreëerd. Er moet een beter klimaat komen waarin de creativiteit en het engagement in de samenleving aan bod kunnen komen. Er was geen overleg met de hogescholen. Die hebben uiteraard gereageerd en willen het idee bespreekbaar maken, maar in een afgeleefd kader waarin de nodige strategieën worden gehanteerd.

De manier waarop dit onderwerp vandaag op tafel komt, ervaren zij als een vorm van misprijzen en een vooruitlopen op de evaluatie. Hierover ontstond ergernis. Ze hebben gewezen op het grote aantal praktische onmogelijkheden die destabiliserend kunnen werken. Er zijn ook heel wat juridische consequenties aan verbonden. Zo is er bijvoorbeeld de aansprakelijkheid van de student. Is de stagiair een jobstudent? Werken zonder loon kan immers niet. Waarom hebt u met uw voorstel niet gewacht tot na de evaluatie van de lerarenopleiding, mevrouw de minister? Welk overleg moet er nog gebeuren? Als u zelfstandige stagiairs wilt inzetten, welke kwaliteitsvoorwaarden stelt u dan, en welke garanties biedt u? Nu worden soms stages gelopen in ruil voor een doos pralines. Dat is de werkelijkheid. Als de student geluk heeft, krijgt hij van de directeur een doos Leonidas. Andere merken zijn te duur.

Dreigen de decretale bevoegdheden van de hogeschool niet te worden uitgehold door uw voorstel? Uiteindelijk wordt een studiecontract met de school aangegaan, met alle verplichtingen die daaruit voortvloeien zoals opleidingsonderdelen, contacturen, stage en studiepunten. Dit lijkt haaks op het decreet te staan. Zal de ontvangende school tussenbeide komen in de kosten voor de studentstagiair-interimaris? Wie betaalt de rekening? Welk arbeidsrechtelijk statuut heeft deze studentstagiair? Gaat het om een verplichte studentenjob of een Chinese vrijwilliger? Ik stel vast dat de scholen worstelen met vragen hierover.

De heer Frans De Cock : Er heerst inderdaad ongerustheid. Ik heb brieven en telefoons met vragen gekregen. De heer Martens noemt het ergernis, ikzelf noem het een zorgpunt. We zijn onvoldoende ingelicht. Dit heeft repercussies op de planning van de stagebegeleiding en -inrichting die de hogescholen nu reeds opmaken en op het profileren van de scholen inzake stage-opleiding. Sommige scholen hebben schrik van kwaliteitsvermindering, terwijl de minister juist de kwaliteit wil doen toenemen.

De Cock

Het zou goed zijn dat de minister duidelijk haar visie vertolkt, en zegt vanaf wanneer zij die opdracht van de laatstejaars gerealiseerd wil zien.

De voorzitter : De heer Librecht heeft het woord.

De heer Julien Librecht : Ik heb vragen over drie organieke knelpunten in deze hopelijk tijdelijke problematiek, namelijk over organisatie, responsabiliteit en participatie. Er zijn reeds vragen in die zin gesteld. Hoe wil men de regeling op het vlak van de organisatie oplossen? Men moet de praktische problemen niet minimaliseren. Ik stel me zo voor dat in die stageperiodes de scholen wel eens kunnen leeglopen. Wie zal hier de verantwoordelijkheid voor opnemen? Hoe zal deze worden opgenomen? Men mag niet vergeten dat de verantwoordelijkheid in deze sector een zeer subtiel en kies begrip is. Er moet voorzichtig mee worden omgesprongen.

Ik heb de indruk dat omtrent participatie weinig overleg is geweest. Is er met de diverse geledingen van de onderwijswereld voldoende overleg gepleegd?

De voorzitter : De heer De Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer : Ik ben het inhoudelijk eens met de tussenkomst van de heer Martens, maar wens me aan te sluiten bij de vraag van de heer De Cock. Op welk tijdstip zouden deze maatregelen worden ingevoerd? De vervangingspools moeten nog besproken worden en nadien in plenaire vergadering goedgekeurd. Dit zal vermoedelijk in de maand juni gebeuren. De maatregelen zelf zouden mogelijks het volgende schooljaar ingaan. Dit is een schoolvoorbeeld van onbehoorlijk bestuur. Op het einde van het schooljaar maatregelen nemen met de bedoeling ze het volgende schooljaar ingang te doen vinden zonder degelijke voorbereiding, vind ik onverantwoord.

De voorzitter : De heer Sannen heeft het woord.

De heer Ludo Sannen : Ik wil iets zeggen over de procedure. Ik heb er moeite mee dat u interpelleert over een ontwerp van decreet dat hier nog moet worden besproken. Dat wordt moeilijk. Ik stel me vragen bij deze procedure. Uiteindelijk zullen er nog heel wat ontwerpen komen die elementen bevatten die aanleiding kunnen geven tot een debat. Dat is terecht, maar er moet beter met het instrument interpellatie worden omgesprongen. Ik verwijt dit niet aan de indiener van de interpellatie.

Het Bureau is hier voor een deel verantwoordelijk voor. In de advisering mag hier aandacht aan worden besteed.

De voorzitter : Dit is een terechte opmerking.

De heer Luc Martens : Dit bevestigt het totalitaire beeld dat ik van u reeds had. Ik heb u dit gisteren reeds gezegd.

De heer Ludo Sannen : Ik vind dit beneden alle peil. Ik zie vanuit het Bureau hoe sommige voorzitters erg restrictief omgaan met voorstellen van interpellaties, en ik heb echt moeite met ontwerpen van decreet als onderwerp van een interpellatie.

De heer Luc Martens : Mijnheer Sannen, als de minister zich geroepen voelt om iets in de pers te zeggen, mag ik daar als parlamentslid vragen over stellen. Ik zal wel oordelen of dit een politieke vraag is. Als de voorzitter dit beaamt, is er geen probleem.

De heer Ludo Sannen : De voorzitter beaamt elk voorstel van interpellatie.

De heer Luc Martens : Dan is dit omdat het hele goede zijn.

De voorzitter : De waarheid ligt waarschijnlijk ergens in het midden. Als er ontwerpen van decreet zijn, moeten die in de eerste plaats naar de commissie voor Onderwijs komen. Minister Vanderpoorten heeft het woord.

Minister Marleen Vanderpoorten : Een ontwerp van decreet wordt in de regering besproken en op dat moment komt het ook in de openbaarheid. Het kan niet voor de publieke opinie worden verborgen.

De heer Luc Martens : De minister mag daar een vraag over stellen.

De heer Ludo Sannen : Het gaat niet om een vraag, maar om een interpellatie.

Op 20 april 2001 heeft de Vlaamse regering het voorontwerp van decreet tot wijziging van het decreet van 14 juli 1998 en van het decreet van 25 februari 1997 principieel goedgekeurd. Dit zijn de decreten op de vervangingspools, het secundair onderwijs en het basisonderwijs. Het voorontwerp bevat inderdaad een artikel dat de zelfstandige stage introduceert in het derde studiejaar van de initiële lerarenopleiding van een cyclus of in een

Sannen

voortgezette lerarenopleiding. Ik volg de voorgeschreven advies- en onderhandelingsprocedure.

De VLOR bracht hierover advies uit op 15 mei. De onderhandelingen werden op 16 mei afgerond. Vervolgens zal de Vlaamse regering het advies van de Raad van State inwinnen en het ontwerp van decreet bij het Vlaams Parlement indienen. Intussen heb ik, op basis van het VLOR-advies, tijdens de onderhandelingen de tekst van het ontwerp laten wijzigen. Het principe van de zelfstandige stage blijft behouden, maar volgens het ontwerp kan de hogeschool vrijwillig en samen met een stageschool opteren voor een zelfstandige stage en kunnen de hogeschool, stageschool en studenten hiervoor een driepartijenovereenkomst afsluiten. In deze overeenkomst moeten minimaal de elementen worden opgenomen die de kwaliteitsvolle invulling van de zelfstandige stage garandeert.

Dit betekent dat de duur van de stage minimum zes en maximum negen weken bedraagt, dat de periode van het schooljaar waarin de stage plaatsgrijpt, vaststaat, alsook de opdrachten die de stagiair moet aannemen. Er wordt bepaald hoe en door wie de stagebegeleiding gebeurt zowel vanuit de hogeschool als vanuit de stageschool, de voorwaarden die de stageschool aan de stagiair oplegt, wie in overleg met de hogeschool de stagiair evalueert en welke opleidingsonderdelen voor de betrokken studenten de zelfstandige stage vervangt, dit zijn elementen van een kwaliteitsvolle invulling. Deze gewijzigde tekst wordt op 18 mei aan de regering voorgelegd om nadien het advies van de Raad van State in te winnen.

Op uw concrete vragen, mijnheer Martens, die met de evaluatie van de lerarenopleiding te maken hebben, antwoord ik het volgende. De evaluatie van de lerarenopleiding is, buiten de lerarenopleidingen in het kunstonderwijs, achter de rug. Een aantal rapporten zijn reeds afgerond en de bevoegde stuurgroep werkt systematisch verder aan het eindrapport.

Dat sluit niet uit dat alle afgelegde evaluatiebezoeken een aantal vaststellingen opleveren die een quasi universeel karakter hebben. Men heeft me die uiteraard reeds gesignaleerd. Ik doe dus helemaal geen afbreuk aan de afgesproken procedure indien ik nu reeds kennis neem van deze algemene vaststellingen. We hebben trouwens reeds enkele jaren geleden een onderwijskundig onderzoeksproject besteld over de zelfstandige stage en kunnen nu volop gebruik maken van de onderzoeksresulta-

ten. De reeds geciteerde onderzoeksresultaten zijn in de bevoegde stuurgroep, waarin de onderwijswereld vertegenwoordigd is, uitvoerig besproken en de resultaten zijn vrijgegeven. Het invoeren van de zelfstandige stage komt dus zeker niet als een verrassing.

Mijnheer Martens, ik ben het volledig met u eens dat de stage kwaliteitsvol moet kunnen verlopen en dat daarvoor waarborgen nodig zijn. Het is evenwel reeds een algemene vaststelling van quasi alle evaluatieteams dat de huidige stageopvatting de toets van de efficiëntie en van de kwaliteit nog nauwelijks kan doorstaan. Daarmee wil ik niet gezegd hebben dat de opleiders hun job niet naar behoren zouden uitvoeren. De omstandigheden zijn echter zodanig gewijzigd dat de opvatting over stage, zoals bijna twintig jaar geleden ingesteld, bezwaarlijk nog te handhaven is. Van de basisscholen en secundaire scholen, de 'afnemers', hebben de evaluatieteams vaak heel interessante suggesties gekregen, waaronder herhaaldelijk de invoering van de zelfstandige stage of op zijn minst het pleidooi voor een veel langere stageperiode onder volledige supervisie van de stagescholen. Daarmee wil ik beklemtonen dat we in het najaar met de opleiders een nieuwe dialoog zullen moeten aangaan over de kwaliteitseisen die men aan een stage kan opleggen. Dat geldt dan zowel voor de gewone stage als voor de zelfstandige stage.

Zolang het tekort aan onderwijzers manifest standhoudt, zijn we verplicht om met alle redelijke middelen hieraan tegemoet te komen. Een student van het derde jaar van de lerarenopleiding kan in vele gevallen voor een bepaalde periode soelaas brengen. Het enige verschil tussen de gewone en de zelfstandige stage is dat tijdens de zelfstandige stage geen permanent toezicht wordt gehouden. Op inhoudelijk vlak maakt dit dus weinig verschil uit. De stagiairs doen echter wel ervaring op over alle aspecten van het beroep, waarvan de huidige studenten klagen dat ze er niet mee geconfronteerd worden.

Over het studiecontract dat de hogeschool heeft met de betrokken student wil ik graag debatteren. Het moet dan wel over alle vormen van stage gaan. Te veel studenten klagen immers dat ze in hun stage aan hun lot worden overgelaten. Docenten beweren dat dit het gevolg is van een verminderde omkadering. Dat is een debat op zich. In ieder geval is duidelijk dat deze omkadering geenszins is verminderd, noch door het hogescholendecreet van 1994, noch door het decreet op de lerarenopleidingen van 1996.

Sannen

Tijdens een zelfstandige stage is de student nog altijd stagiair en dus hoeft er op dat vlak in de overeenkomst tussen het opleidingsinstituut en de stageschool in wezen niets te veranderen. De stageschool kan inderdaad haar voordeel doen door het toekennen van een zelfstandige stage. Dit lijkt mij het voorwerp te zijn van de overeenkomst tussen de betrokken partijen. Het reeds geciteerd onderwijskundig onderzoek heeft duidelijk aangetoond dat de stagiair altijd stagiair blijft en dus niet in een arbeidsrechtelijk statuut terechtkomt. De verzekeringen van zowel het opleidingsinstituut als de stageschool dekken alle mogelijke risico's.

Ik wil nog eens beklemtonen dat ik geloof dat een zelfstandige stage nuttig en mogelijk is. Hiermee wordt een duidelijke win-winsituatie gecreëerd, zowel voor de stageschool als voor de student. In de mate dat de afwezigheid van een te vervangen leerkracht valt tijdens de periode van de zelfstandige stage, zal deze regeling voor de stageschool een mogelijke oplossing bieden om het lerarentekort op te vangen. De zelfstandige stage biedt voor de stagiair het voordeel dat hij een echte onderdompeling in een bepaalde schoolcultuur kan ondergaan, hetgeen eigenlijk vereist is om op een adequate manier alle basiscompetenties van de leraren te kunnen verwerven, zodat men de echte 'praktijkschok' op het moment dat men afstudeert, vermijdt.

Bij de bespreking van het ontwerp van decreet over de vervangingspool dat in juni in de commissie wordt behandeld, kan uiteraard nog ruim van gedachten worden gewisseld. De scholen argumenteren soms dat men te weinig tijd heeft om bepaalde zaken te organiseren. Een van de belangrijkste wijzigingen in het artikel na het VLOR-advies is echter dat er geen verplichting is voor de hogescholen. Als ze er niet voor opteren, dan is dat zo. Zelfs al zijn er maar drie à vier hogescholen die er wel voor kiezen, zal dit gegevens opleveren die voor ons nuttig kunnen zijn wanneer we de stages ten gronde herbekijken. Dat zal gebeuren vanaf deze zomer. In juni wordt de evaluatie van de lerarenopleiding afgerond. We zullen de gegevens eerst intern bekijken en de resultaten aan het parlement voorleggen. In september, oktober en november zal men dan wijzigingen aanbrengen. Ik ben er nu reeds van overtuigd dat de lerarenopleiding grondig moet worden bijgestuurd. Het gaat om één deelfacet in het bijzonder, namelijk de stage.

Ik ben enigszins verwonderd over de reactie van een aantal hogescholen. Ze verwijten me eerst dat

ik hun autonomie aantast. Ik geef hen gelijk en zeg dat dit niet mijn bedoeling is. Ze krijgen de vrijheid om de stage al dan niet op deze manier in te richten. Nu reageert men dat er een ongezonde concurrentiepositie ontstaat. Men moet weten wat men wil : autonomie of concurrentie, dat laatste kan trouwens geen kwaad. De inrichtende machten hebben zich in grote lijnen akkoord verklaard met het voorstel zoals het nu ter tafel ligt. Het zal morgen in die vorm aan de Vlaamse regering worden voorgelegd.

De voorzitter : De heer Martens heeft het woord.

De heer Luc Martens : Mevrouw de minister, ik neem nota van uw antwoord. Ik stel vast dat uw houding iets gunstiger is geworden in vergelijking met de eerste uitspraken die we in de pers vernamen. Men had het toen over een vrij dwingend karakter. Ook al was het misschien niet uw intentie, zo kwam het in de pers wel over.

Ik begrijp toch goed dat deze zelfstandige stage een mogelijkheid naast andere mogelijkheden vormt, dat ze gesteund is op vrijwilligheid en dat u het nodige zult doen om de kwaliteitsvolle invulling te realiseren ? We zullen daar met aandacht op toezien. We stellen ondertussen immers vast dat een aantal gesprekspartners bij het overleg van 16 of 17 mei stellen dat niet alle voorwaarden zijn vervuld. Degene die als mentor optreedt, moet daarvoor een bijzondere inspanning doen die moet worden gehonoreerd. Dat zal misschien niet de enige kwaliteitsvoorwaarde zijn om goede en gemotiveerde mentoren te hebben.

Uiteindelijk blijven een aantal problemen bestaan. In uw antwoord heb ik onvoldoende duidelijkheid gekregen over het moment waarop de zelfstandige stage kan leiden tot vervangende tewerkstelling. Ik ga af op de persberichten. Ik lees dat voor korte vervangingen de zelfstandige stagiair een soort interimwerkkracht wordt. We belanden daarmee in een situatie die we ook lange tijd hebben gekend bij de opleiding van verpleegkundigen. Degenen die tijdens de vorige legislatuur de commissievergaderingen met aandacht hebben gevolgd, zullen hebben vastgesteld dat we ons daartegen hebben afgezet. We hebben toen gesteld dat er een duidelijk onderscheid bestaat tussen enerzijds opleiding en anderzijds tewerkstelling. We moeten die uit elkaar halen. In de praktijk werden verpleegkundigen in opleiding ingeschakeld om de te grote druk te ondervangen. We hebben ons daartegen verzet. Ook nu moeten we duidelijkheid creëren. Het tekort aan leerkrachten kan niet worden opgevangen door zelfstandige stagiairs. Als men dit toch doet,

Martens

moet men alle consequenties dragen die eraan verbonden zijn.

Mevrouw de minister, u moet uw inspanningen opvoeren om de opleiding te verbeteren. Er ontstaat concurrentie. Scholen vinden zeer moeilijk stageplaatsen. Men moet het maar doen om telkens mensen binnen te laten, hopen dat er een goede begeleiding is, enzovoort. Dit houdt risico's in. Er is inzet voor nodig. Als u niet de hele problematiek van de stage in rekening neemt, met inbegrip van de engagementen die de scholen moeten nemen, dan zal er bij de hogescholen een druk ontstaan. Indien ze geen zelfstandige stage aanbieden, zal men nog moeilijker dan vandaag het geval is, bereid zijn stageplaatsen ter beschikking te stellen. Dat is het probleem. De mentoren moeten telefoneren, aandringen en vragen hoeveel mensen men kan opvangen, enzovoort. Dit is geen gezellige opdracht.

U moet meer doen dan nu het geval is. Het probleem wordt niet grondig genoeg aangepakt.

De voorzitter : De heer De Cock heeft het woord.

De heer Dirk De Cock : Mevrouw de minister, ik dank u voor uw antwoord. In uw verduidelijking stelt u dat u vooral kwaliteit op het oog hebt. We volgen u daarin en waarderen uw inspanning om hiervan een win-win-winsituatie te maken. Zowel de hogescholen als de stagescholen en – last but not least – de bijna-leerkracht, die in de eindfase van de opleiding het aanbod krijgt om volledig te worden ondergedompeld in zijn latere werksfeer, doen hier hun voordeel mee.

De voorzitter : Minister Vanderpoorten heeft het woord.

Minister Marleen Vanderpoorten : Mijnheer Martens, de vrijwilligheid waarvoor de scholen al dan niet kunnen opteren, is zeer belangrijk. Ik wil de kans niet ontnemen aan die hogescholen die de stap wel willen zetten. Dat is voor mij belangrijk. Zo kunnen we immers uit hun ervaring leren.

Vorig jaar hebben we hier de discussie gevoerd over het belang van de evaluatie van de lerarenopleiding. U hebt toen gezegd dat dit te snel gebeurde. Als ik over iets tevreden ben, dan is het wel die evaluatie. Ze wordt afgerond in juni. We zullen daarover enkele maanden moeten debatteren, en er ook met de hogescholen en universiteiten zelf

van gedachten over wisselen om na te gaan in welke richting we moeten evolueren. Daarna hebben we nog veel werk voor de implementatie van het systeem in september of oktober 2002.

Ik ben blij dat we daarmee niet hebben gewacht, en dat we het systeem vlugger kunnen invoeren. De stagescholen en hogescholen constateren steeds meer dat afgestudeerden bij hun eerste praktijkervaring een echte praktijkschok krijgen. De hervorming van de stage moet dit kunnen voorkomen.

We hebben inspiratie opgedaan in het buitengewoon onderwijs. De logopedisten, de kine- en ergotherapeuten doen daar ook een stage van twee maanden. Dit gebeurt meestal niet alleen, ze zijn gebonden aan een leerkracht in de school. Dezeervaart daarmee op bepaalde momenten een vermindering van de werkdruk. De studenten zijn daar niet ongelukkig mee. Als er nog een andere 'volwassen' leerkracht in de klas staat, ervaren ze steun. Men moet een combinatie van elementen vinden. De mentor en de stageschool zijn het best geplaatst om na te gaan wat een student op een bepaald moment aankan.

De heer Luc Martens : Mevrouw de minister, daar gaat het niet over. Ik heb net als u de studie van de VUB gelezen. Men moet ervoor zorgen dat de hele kwestie van de stage op een evenwichtige manier wordt benaderd. We zijn daar nog niet aan toe. U zei dat ik de evaluatie voorbarig vond. Ik bedoelde toen dat ze werd voorgesteld op het moment dat nog niemand van de nieuw-gevormden werk zocht. Ten slotte vind ik dat het niet kan dat stagiairs in de plaats treden van leerkrachten en vervangende tewerkstelling doen, ook al gaat het over een beperkt aantal dagen. Dit levert problemen op die arbeidsrechtelijk moeten worden aangeklaagd indien men er gebruik van maakt.

Met redenen omklede motie

De voorzitter : Door de heer Martens werd tot besluit van deze interpellatie een met redenen omklede motie aangekondigd. Ze moet zijn ingediend uiterlijk om 17 uur op de tweede werkdag volgend op de sluiting van de vergadering.

Het parlement zal zich daarover tijdens een volgende plenaire vergadering moeten uitspreken.

Het incident is gesloten.

Vraag om uitleg van de heer Jos De Meyer tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over de begeleiding van de sociaal kwetsbare jongeren in het onderwijs naar aanleiding van het cijfermateriaal in VRIND 2000

De voorzitter : Aan de orde is de vraag om uitleg van de heer De Meyer tot mevrouw Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over de begeleiding van de sociaal kwetsbare jongeren in het onderwijs naar aanleiding van het cijfermateriaal in VRIND 2000.

De heer De Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, collega's, bij het lezen van het VRIND-rapport trokken een aantal gegevens mijn aandacht. Het zijn gegevens die slaan op de groep sociaal kwetsbare jongeren. Het onderwijs heeft onder meer als opdracht om deze kansarmen meer mogelijkheden te bieden. Over de taak en de mogelijkheden van het onderwijs voor kansarme kinderen, heeft professor Nicaise onderzoek verricht. Mevrouw Claes heeft trouwens onlangs een vraag om uitleg gesteld over deze problematiek.

De gestage toename van het leerlingenaantal van het buitengewoon lager onderwijs valt op. De jaarlijkse aangroei bedraagt 3 tot 4 percent. Ook het buitengewoon secundair onderwijs trekt voortdurend meer leerlingen aan. Deze trend heeft zich zelfs doorgezet in het schooljaar 1999-2000, ondanks de daling van het totaal aantal leerlingen in het secundair onderwijs.

Ook in het deeltijds beroepssecundair onderwijs is er sprake van een stijging met ruim 2 percent. In het schooljaar 1999-2000 werden 5.276 jongeren van 15 tot 18 jaar ingeschreven. Onlangs hebben we hier gezamenlijk een resolutie goedgekeurd om de regering aan te zetten om initiatieven te nemen voor een van deze kwetsbare jongerengroepen.

Een diploma van het secundair onderwijs wordt vaak beschouwd als een minimum startkwalificatie. 7,7 percent van de jongeren die op arbeidsmarkt komen met een diploma van het hoger onderwijs in handen, is werkloos. Jongeren die over maximaal een getuigschrift van de eerste graad van het secundair onderwijs beschikken, nemen de zwakste positie in : bijna 17 percent heeft geen baan.

Ik wil ook even wijzen op de gegevens over spijbelen. Tijdens het schooljaar 1999-2000, het eerste implementatiejaar van de nieuwe regelgeving, werd

melding gemaakt van 2.529 leerlingen met een problematische afwezigheid van 30 halve dagen in het voltijds secundair onderwijs of van 12 halve dagen in het deeltijds secundair onderwijs. Wat opvalt is het grote aantal meldingen uit het deeltijds onderwijs : 41 percent. Het gaat daarbij over meer dan 1.000 jongeren.

De stijging van het aantal leerlingen in het buitengewoon onderwijs, de toename van het aantal jongeren dat deeltijds onderwijs volgt, de hoge werkloosheidsgraad bij jongeren die enkel over het getuigschrift van de eerste graad van het secundair onderwijs beschikken, en het problematische spijbelgedrag, zijn vier verschillende thema's waarop ik met deze vraag even wou wijzen. De cijfers die verwijzen naar de concrete realiteit, dwingen ons om na te denken over maatregelen om deze groep nog beter te ondersteunen. De problemen vormen een belangrijke opdracht voor deze commissie voor Onderwijs en uiteraard ook voor de minister, haar kabinet en de administratie.

Mevrouw de minister, wat verklaart de toename van het aantal leerlingen in het buitengewoon onderwijs ? Welke begeleidende maatregelen zijn nodig om deze toename op te vangen ?

Welke maatregelen zullen worden genomen om het groeiende aantal jongeren in het deeltijds onderwijs beter te begeleiden ?

Welke inspanning kan worden gedaan opdat meer jongeren met een diploma van het secundair onderwijs als minimum startkwalificatie op de arbeidsmarkt terechtkomen ?

De blikvanger 'problematische afwezigheid' moet uit de statistieken verdwijnen. Wat is het effect van de nieuwe regelgeving ? Zijn bijkomende maatregelen nodig ?

De voorzitter : Minister Vanderpoorten heeft het woord.

Minister Marleen Vanderpoorten : Mijnheer de voorzitter, dames en heren, inzake de toename van het aantal leerlingen in het buitengewoon onderwijs, moet een onderscheid worden gemaakt tussen de diverse niveaus. De jongste tien jaar was op alle onderwijsniveaus sprake van een stijging. Die stijging is het meest uitgesproken op het niveau van het lager onderwijs.

Op kleuterniveau volgt slechts 0,73 percent van de leerlingen buitengewoon onderwijs. De stijging op het niveau van het secundair onderwijs is ook min-

Vanderpoorten

der sterk : van 3,11 percent in het schooljaar 1990-1991 naar 3,65 percent in 1999-2000. Op basis van de nog niet volledig geverifieerde cijfers voor het lopende schooljaar, zou er een stabilisatie zijn van het aantal BUSO-leerlingen.

In het lager onderwijs volgt momenteel 5,92 percent van de leerlingen buitengewoon onderwijs tegenover 4,2 percent in 1990-1991. De toename heeft vooral betrekking op de types 3, voor kinderen met ernstige emotionele of gedragsproblemen, type 8, en op de types 1 en 2.

In Vlaanderen werd nog geen specifiek onderzoek verricht naar de verklaring van deze stijging. Op basis van onderzoek in Nederland naar de stijging van het aantal leerlingen in het speciaal onderwijs, uitgevoerd door professor Doornbos eind jaren 1980, is gebleken dat de groei van het speciaal onderwijs het gevolg is van een reeks van op elkaar inwerkende factoren. Professor Doornbos noemt onder meer de selectiviteit van het overwegend klassikaal regulier onderwijs in relatie tot de aantrekkelijkheid van het dienstvaardige speciaal onderwijs, de verstoorde opvoedingsbalans tussen de capaciteit van kwetsbare kinderen en de ondersteuning door gezin en school, het bestaan op zich van een specifiek aanbod van speciale zorg dat tot gevolg heeft dat de vraag ernaar ontstaat, enzovoort.

De mate van zorgbreedte in gewone scholen is een belangrijke medebepalende factor bij het al of niet behouden van kinderen met speciale noden in de gewone school. Het is dan ook verwonderlijk dat, ondanks de belangrijke inspanningen op het vlak van zorgverbreding en onderwijsvoorrang, waarbij de klemtoon juist lag in het basisonderwijs, net op dit onderwijsniveau de sterkste toename van het aantal verwijzingen bestaat. Het betreft bovendien ook nog die types, met name types 1, en 8, waar de overlapping met de problematiek van de kansarmoede duidelijk aanwezig is, en waaraan ik in mijn visietekst over het geïntegreerd gelijke kansenbeleid reeds heb gerefereerd. Al is hun mening niet gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek, toch zijn een aantal mensen ervan overtuigd dat de stijging te maken heeft met een grotere mate van expertise en met het vlugger herkennen van een aantal problemen.

Op dit ogenblik loopt er een onderwijskundig onderzoek dat meer gegevens verzamelt over de relatie tussen zorgverbreding en de uitstroom naar het buitengewoon onderwijs. Dat zou in de loop van

mei 2001 klaar zijn. Wellicht kunnen de resultaten ons inzicht geven in de deelaspecten van de problematiek van de groei van het buitengewoon onderwijs.

Recent werd er een onderzoek beëindigd over de verwijzingspraktijk van de toenmalige PMS-centra, waarin ook gegevens staan over de processen die meespelen bij de verwijzing van leerlingen naar het buitengewoon onderwijs. De resultaten en de beleidsaanbevelingen van dit onderzoek heb ik ontvangen en die kunnen aanleiding zijn tot bijsturing. Volgens het onderzoek wordt de rol van het kleuteronderwijs in deze problematiek ook vandaag nog onderschat. Bovendien wordt de rol van de ouders niet voldoende als volwaardig beschouwd.

Welke begeleidende maatregelen zijn nodig om deze toename op te vangen ? Ik verwijs hiervoor naar de inspanningen die in de context van het geïntegreerd gelijke kansenbeleid zullen worden genomen. Die hebben als bedoeling scholen en leerkrachten te ondersteunen, opdat ze beter rekening zouden kunnen houden met de specifieke behoeften van sociaal kwetsbare kinderen en jongeren.

De schoolbevolking in het deeltijds secundair beroepsonderwijs, opgesplitst in leerplichtigen en niet-leerplichtigen, ziet er als volgt uit : voor het schooljaar 1998-1999 waren er 4.410 leerlingen van minder dan 18 jaar en 1.262 van meer dan 18 jaar ; voor het schooljaar 1999-2000 waren er 4.479 leerlingen van minder dan 18 jaar en 1.246 van meer dan 18 jaar. Dit schooljaar zijn er 4.732 leerlingen van minder dan 18 jaar en 1.220 leerlingen van meer dan 18 jaar. De cijfers voor dit schooljaar heb ik evenwel onder voorbehoud gegeven. Ze moeten immers nog worden gecontroleerd. Ten opzichte van de totale bevolking van de secundaire scholen volgt amper 1,36 percent van de leerlingen deeltijds onderwijs. Het deeltijds secundair beroepsonderwijs vindt zijn oorsprong in de leerplichtwet van 29 juni 1983 en heeft als voornaamste doelstelling om jongeren die 15 jaar zijn geworden en de eerste graad van het voltijds secundair onderwijs hebben beëindigd of jongeren die 16 jaar zijn geworden, te begeleiden in een onderwijscontext die zo nauw mogelijk aansluit bij de leefwereld en de mogelijkheden van deze jongeren.

Bij de oriëntering naar het deeltijds onderwijs ligt een belangrijke verantwoordelijkheid bij de school van het voltijds onderwijs en het CLB dat ermee samenwerkt. Bij het nemen van de beslissing moet men rekening houden met zoveel mogelijk elementen uit het dossier van de leerlingen in kwestie. De

Vanderpoorten

toepassing van een hoger omkaderingscoëfficiënt voor de leerlingen ingeschreven in het deeltijds onderwijs, geeft de centra voor deeltijds onderwijs de ruimte om via trajectbegeleiding de jongeren te stimuleren om niet enkel een technische en praktische opleiding te volgen, maar ook kennis te maken met de arbeidsmarkt.

Heel wat centra doen zware inspanningen om leerlingenpopulaties aan te zetten tot het opdoen van werkervaringen door veelvuldige en structurele contracten met de sector af te sluiten. Er bestaan ook een aantal Europese projecten om jongeren die nog een aantal vaardigheden moeten aanleren de kans te geven om werkervaring op te doen, om zo op termijn een reëel perspectief te bieden op een vast arbeidscontract. Een groot aantal jongeren schakelt over op het deeltijds onderwijs teneinde werkervaring op te doen. Een belangrijk knelpunt is dat een groot percentage van deze jongeren niet wil of kan kennismaken met de arbeidsmarkt. Dat werkgevers niet altijd openstaan voor deze jongeren, maakt het niet gemakkelijk om een werkplaats voor elke jongere te garanderen. Positieve beeldvorming over het deeltijds onderwijs is in deze kwestie dan ook een belangrijke factor.

Heel wat jongeren die zich voor het deeltijds onderwijs inschrijven, hebben een problematische achtergrond, wat het voor de begeleiders van deze risicjongeren niet altijd gemakkelijker maakt. Die problematische achtergrond vormt een belemmerende factor bij het succesvol doorlopen van de schoolcarrière en is terug te brengen tot de problematiek van de kansarmoede.

Voor leerlingen aan wie het voltijds onderwijs geen of onvoldoende perspectieven biedt, kan het deeltijds onderwijs een volwaardig alternatief zijn. Dat is zeker het geval indien de onderwijscomponent kan worden aangevuld met een zinvolle tewerkstellingscomponent. De overheid zal daar maximale inspanningen voor doen.

De ongekwalificeerde uitstroom komt in het beroepsonderwijs relatief het meest voor. In het actueel onderwijsbeleid besteedt men daarom veel aandacht aan de herwaardering van het secundair technisch en beroepsonderwijs. Er is een actieplan opgesteld om inhoudelijke, materiële en personeelsvernieuwingen aan te brengen om een verhoging van het onderwijsrendement te bekomen. Door het onderwijs aantrekkelijker en transparanter te maken en door het nauwer te laten aansluiten bij de beroepswereld, wil men fenomenen als

schoolmoeheid, leerachterstand en schooluitval te gengan.

Een van de belangrijkste initiatieven in dit verband is het experiment 'Modularisering'. Sinds 1 september 2000 loopt in een aantal scholen voor gewoon voltijds secundair onderwijs en in de centra voor deeltijds secundair beroepsonderwijs een onderwijsproject dat modulair is gestructureerd. Vanaf het schooljaar 2001-2002 zal men het project uitbreiden : het zal dan in meer scholen lopen. Binnen een uitgetekende opleidingsstructuur zijn trajecten vastgelegd die bestaan uit verschillende onderdelen of modules die afzonderlijk worden gecertificeerd. Certificaten en deelcertificaten kan men op die manier vlugger verwerven. Dat verhoogt de succesbeleving van de jongeren en dat is belangrijk. Onder bepaalde voorwaarden kunnen ze de certificaten inruilen voor een eindgetuigschrift of een diploma. Door op termijn dezelfde trajecten in dezelfde leerstelsels aan te bieden, bevordert men het levenslang leren. Met diverse leerstelsels bedoel ik het initieel onderwijs, het volwassenenonderwijs en andere opleidingcircuits zoals het VIZO en de VDAB.

Bij uw vraag over de afwezigheidsproblematiek is het mij niet duidelijk wat u bedoelt met de term 'blikvanger'. Uiteraard zijn de cijfers over de gemelde problematische afwezigheden zorgwekkend. Ze bieden de mogelijkheid om een correcter beeld te krijgen van de omvang van de leerplichtproblematiek. Het is natuurlijk niet de bedoeling uitsluitend cijfers aan te brengen. Integendeel, de bedoeling is dat het mogelijk wordt de aard van de problemen te analyseren. Daarom zal ik het correct registreren van afwezigheidsproblemen door de scholen, in samenspraak met de CLB's, blijven stimuleren. Op het vlak van de beleidsvoorbereiding is de cijferanalyse nuttig gebleken. Op basis van de analyses van problemen in de eerste graad van het secundair onderwijs is bijvoorbeeld de keuze gemaakt voor een verkenning van de problematiek in het basisonderwijs. De registratie demonstreert opnieuw de band tussen schoolproblemen en welzijnsproblemen en, in sterke mate, kansarmoede-problemen. Het cijfermatig analyseren van de problematiek heeft daarom ook zijn belang in het kader van de interdepartementale werking van de administraties van Welzijn en de ontwikkeling van een integrale jeugdhulpverlening. Achter afwezigheidsproblemen in scholen schuilt immers in vrijwel alle gemelde gevallen een zware hulpverleningsbehoefte.

De echo's die we opvangen vanuit het terrein bevestigen de gemaakte keuzes in de regelgeving van

Vanderpoorten

het secundair onderwijs. Scholen nemen de uitdaging aan om op een meer structurele en constructieve wijze in te spelen op deze leerplichtproblemen. Dit blijkt zeer expliciet in het project inzake bijzondere noden en het startbanenproject inzake antisociaal gedrag in het secundair onderwijs. De scholen zijn ook vragende partij voor verdere ondersteuning en willen graag dat netwerkvorming rond jongeren met leerplichtproblemen lokaal wordt gestimuleerd. Het projectteam van het departement heeft als opdracht verder in te spelen op deze ondersteuningsbehoefte en de samenwerking tussen Onderwijs en Welzijn zeer concreet gestalte te geven. Op die manier kunnen de cijfers op termijn worden teruggebracht. Dat zou betekenen dat de schoolloopbaan van kansarme jongeren of jongeren met leerplichtproblemen positiever en succesvoller kan verlopen.

De voorzitter : De heer De Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer : Ik dank de minister voor haar uitvoerige antwoord. Die uitvoerigheid wijst erop dat ze dit onderwerp belangrijk vindt. Te geleger tijd zullen we in deze commissie het gesprek hierover moeten voortzetten. Uiteraard kijken we met grote belangstelling uit naar verdere initiatieven voor een nog betere opvang en begeleiding van deze zeer kwetsbare groep jongeren.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

Ik stel voor dat we onze werkzaamheden om 14.15 uur voortzetten.

– *Het incident wordt gesloten om 12.28 uur.*
